

**Kulturní instituce soukromých
sběratelů a vzdělávání.
Galerijní pedagogika tuzemských
muzeí a galerií zřizovaných privátními
kolektory**

**Cultural Institutions of Private
Collectors and Education.
Gallery Pedagogy of Domestic
Museums and Galleries Established
by Private Collectors
Michaela Peško Banzetová**

Mgr. et Mgr. Michaela Peško Banzetová, Ph.D.

vystudovala dějiny umění a management v kultuře na Masarykově univerzitě v Brně, doktorát obhájila na Fakultě výtvarných umění VUT.

V současnosti zde působí na pozici vědecký pracovník a jako vyučující, pravidelně také publikuje. Zajímá se o sběratelství, prezentaci a propagaci umění, umělecký trh, vzdělávání umělců a mechanismy jejich etablování na umělecké scéně.

Kontakt:

banzetova@favu.vut.cz

michaela.banzet@gmail.com

Anotace

Text se zabývá vybranými vzdělávacími programy galerií otevřených soukromými sběrateli v České republice v posledních letech. Prostřednictvím konkrétních příkladů odhaluje důležité principy tohoto typu kulturních institucí a jejich přínos pro společnost.

Klíčová slova

galerie soukromých sběratelů, galerijní pedagogika, edukační programy kulturních institucí, soukromé umělecké sbírky, sběratelé

Abstract

The text presented deals with particular education programs of galleries opened by private collectors in Czech Republic in recent years. Through specific examples discloses an important principles of this type of cultural institutions and their contribution to the society.

Keywords

galleries of private collectors, gallery education, education programs of cultural institutions, private art collections, collectors

Soukromé galerijní instituce se na tuzemské scéně začaly po Sametové revoluci opětovně objevovat již na počátku devadesátých let. Připomeňme například dnes již legendární pražskou Galerii MXM, otevřenou roku 1991.¹ Pověštinou šlo o privátní komerční subjekty, které, krom výstav a prezentace umělců, fungovaly také jako prodejní.

V poslední dekádě však výrazně vzrůstá počet kulturních institucí zakládaných soukromými sběrateli, které jsou srovnatelné s paměťovými a sbíratelskými institucemi spadajícími pod státní správu. Nejedná se tedy o nenápadné subjekty, ale o často ambiciózní projekty, které si kladou cíle mimo prostý rámec prezentace privátní kolekce. Krom činnosti spojené s uměním je nyní jejich poslání z velké části také edukativní, cílící na široké spektrum společnosti. Jak napsala již v první dekádě milénia Eilean Hooper-Greenhill ve studii *Museums and Education*, kulturní instituce čelí na začátku 21. století mnoha výzvám. Mimo jiné i těm spojeným s upřednostňováním vzdělávání v muzeích, reagujícím na měnící se sociokulturní požadavky na tyto instituce.²

Od toho se odvíjí i nabízený program současných muzeí a galerií, který v řadě případů již nelze jednoduše označit pouze jako doprovodný. Jaká jsou však specifika nabídek galerií založených soukromými sběrateli? Na koho se zaměřují a s jakou vizí vstupují do celospolečenského kulturního diskursu? Na několika příkladech představím inovativní přístupy i společné body programů těchto institucí.

Nejnovější kulturní centra sběratelů mimo metropoli

Jedním z (prozatím) posledních projektů tohoto typu na tuzemské scéně je trutnovské Centrum současného umění EPO1.³ To se otevřelo pro veřejnost v květnu roku 2023 v nově zrekonstruované budově bývalé elektrárny na ulici Poříčí 1 (odtud také odvozen název subjektu). Centrum se prezentuje mimo jiné sloganem „*Tate Modern v Trutnově*“⁴ a jakkoliv to může znít ambiciózně, paralela s londýnskou Tate Modern se zdá logická z několika důvodů: prvním z nich je obdobný původní účel stavby. Budova dnes jedné z nejnavštěvovanějších londýnských galerií na světě byla rovněž původně postavena jako elektrárna. Její slavná Turbine Hall poskytuje velkorysý výstavní místo i rozsáhlejší instalacím. Obdobně EPO1 chce dávat prostor i takové sochařské produkci, která bývá díky rozměrům pro tradiční muzea někdy komplikovanější. Nad to není bez zajímavosti ani fakt, že jméno dostala galerie Tate po sběrateli a obchodníkovi Henry Tateovi, který odkázal

1 Název MXM odkazuje k datu 1990 v přepisu římskými číslicemi, tedy k roku, kdy idea galerie vznikla.

2 Eilean Hooper-Greenhill, *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*, part of *Museum Meanings* series, Routledge UK, 2007.

3 Centrum současného umění EPO1, oficiální stránky centra pro současné umění, <https://www.epo1.cz/>, vyhledáno 20. 6. 2023.

4 Ibidem, úvodní strana.

svou sbírku maleb státu pod podmínkou jejich vystavení. V roce 1889 tak dal základ pro vznik Tate Britain se všemi jejími pozdějšími přidruženými budovami.

EPO1 je rovněž projekt, který vznikl díky soukromému sběrateli, respektive manželskému páru mecenášů: Renatě a Rudolfovi Kasperovým. Dvojice, která obdržela i Cenu České televize za největší podporu kultury a umění skrze Kasper Group za rok 2021,⁵ jako jeden z hlavních motivů k založení centra uvádí rozvoj a podporu regionu.

EPO1 tak nabízí nejen již tradiční zázemí moderní galerie, kterým je – krom stálých expozic a krátkodobých výstav – také galerijní kavárna a možnost pronájmu prostor, ale rovněž komentované prohlídky, institucionální členství a edukační programy pro školy. Zároveň stojí i za dalším, samostatným kulturním prostorem mimo hlavní budovu v Trutnově, jímž je zrenovovaná kaple sv. Josefa ve Slavětíně. V ní jsou pod zastřešujícím názvem Art Point pořádány koncerty, přednášky, nebo autorská čtení básní. Mimo to je jak vnitřní prostor kaple, tak její okolí, dějištěm sochařských intervencí, které probíhají simultánně k akcím, jež se konají zpravidla vždy první sobotu v měsíci.⁶ Pro region, ze kterého manželé pocházejí, jde o výrazný počín, rozeznatelný ve volnočasové a vzdělávací nabídce, kterou zásadním způsobem rozšiřuje.

EPO1 nezůstalo nadlouho nejnovějším kulturním centrem v Česku, vzniklým z popudu soukromých sběratelů a svým zaměřením dalece přesahujícím pouhý prostor pro prezentaci děl. Od doby jeho otevření zahájila své fungování například Galerie Pekelné sáně v Kroměříži sběratele Josefa Maixnera⁷ a lze předpokládat, že v dohledné době budou přibývat i další centra obdobného rozsahu jako je EPO1 – některé z projektů se již nyní, před svým vznikem, těší mediální pozornosti.⁸

Specifické edukační programy institucí privátních kolektorů na příkladu Kunsthalle Praha

Historie dlouho promyšleného projektu Kunsthalle Praha se rovněž odvíjí od samotné budovy, ve které instituce sídlí. Když podnikatel a mecenáš Petr Pudil získal budovu Zengerovy transformační stanice na Malé Straně, rozhodli se s manželkou Pavlínou, že ji přetvoří na „místo pro umění a kulturu.“⁹ Vnitřní a z části i vnější prostory musely být za tímto účelem

5 Hynek Šnajdar, Manželé Kasperovi získali cenu za podnikatelský přínos kultuře a umění, Trutnovinky, <https://trutnovinky.cz/zpravy/z-trutnova/2022/brezen/manzele-kasperovi-ziskali-cenu-za-podnikatelsky-prinos-kulture-a-umeni/>, vyhledáno 25. 8. 2023

6 Art Point představuje program na rok 2023, oficiální stránky centra pro současné umění, <https://www.epo1.cz/artpoint-predstavuje-program-na-rok-2023/>, vyhledáno 20. 6. 2023.

7 Galerie Pekelné sáně, oficiální stránky, <https://www.pekelnesane.cz/>, vyhledáno 28. 8. 2023.

8 Petr Weikert, miliardářské sbírky. Čeští boháči otevírají své galerie, e15, <https://www.e15.cz/tema/miliardari/miliardarske-sbirky-cesti-bohaci-oteviraji-sve-galerie-1410204>, vyhledáno 20. 6. 2023.

9 Kunsthalle Praha, oficiální stránky instituce, <https://www.kunsthallepraha.org/o-nas>, vyhledáno 20. 6. 2023.

upraveny pro potřeby galerie. Do procesu rozsáhlé rekonstrukce ale zasáhla pandemie covidu. Nakonec tak bylo otevření posunuto na symbolické datum 22. 2. 2022, i když původně se předpokládalo, že proběhne již v roce 2019. Paradoxně ale i díky nepředvídatelným okolnostem začala část doprovodného programu v podobě online platformy fungovat již v předstihu, před samotným zpřístupněním fyzických prostor. Ani po otevření samotné budovy nezanikla, naopak se od té doby stále rozšiřuje. Dnes je tento digitální obsah jednotně na stránkách instituce k nalezení jako Digital Kunsthalle.¹⁰ Pod tímto označením je nyní ke shlédnutí nejen část sbírky, která ke konci roku 2023 čítá na 2000 děl¹¹, ale také Kunsthalle Channel – platforma přímo pro sdílení online obsahu z produkce instituce.¹² Kanál příspěvků zahrnuje odkazy na podcasty, videa, články nebo playlisty k výstavám, ale i digitální průvodce, které umožňují nahlédnout do probíhajících i minulých výstavních projektů. Přejít z reálného do online prostředí během roku 2020 a 2021 proběhl v určité míře u naprosté většiny kulturních institucí potýkajících se s pandemickými restrikcemi. O změnách, které přináší digitalizace naší doby pro kulturu, se diskutuje opravdu intenzivně minimálně od počátku milénia.¹³ Až pandemie covidu ale donutila řadu institucí k reálným krokům.¹⁴ Zhodnocení výsledků digitalizace muzeí se následně věnovalo hned několik publikací, vyzdvihujících především benefity.¹⁵ V českém prostředí byla vzhledem k rozsahu aktivit Kunsthalle Praha výjimečná systematickostí, ale i tím, že ač nebyla oficiálně otevřena, přesto již byla aktivní online. Vzniklo tak zajímavé unikum, kdy faktický projekt fungoval ještě před samotným otevřením budovy.

V neposlední řadě Kunsthalle zveřejňuje pravidelně online i výzvy, které jsou zajímavým prvkem zacíleným na zájemce také mimo region, nejčastěji z řad studentů, jak uvádí Martina Freitagová, manažerka vzdělávacích programů Kunsthalle Praha. S myšlenkou na ně vznikala i stálá nabídka pro školy, která není pouze navázána na aktuální výstavy, ale zahrnuje i několik stálých programů. A to i z toho důvodu, aby rovněž školní návštěvy ze vzdálenějších koutů republiky měly prostor připravit se v dostatečném předstihu, s ohledem na fakt, že jejich plánování zahrnuje cestu a často i jiné aktivity spojené s návštěvou hlavního města.

Celkově je jedním z důležitých pilířů vzdělávacího programu Kunsthalle zaměření na pedagogy. Programy pro ně vznikají s myšlenkou na to, aby byly přínosem jak pro ně, tak i pro studenty na nejrůznějších stupních vzdělávacího systému, kteří se často až skrze ně seznamují se světem umění.

10 Ibidem, <https://www.kunsthallepraha.org/vzdelavani>, vyhledáno 20. 6. 2023.

11 Z nichž je momentálně digitalizovaných a tedy online přístupných na 280, nicméně je snaha toto číslo dále rozšiřovat.

12 Kunsthalle Praha, oficiální stránky instituce, <https://www.kunsthallepraha.org/kunsthalle-channel>, vyhledáno 20. 6. 2023.

13 Ladislav Kesner, Muzeum umění v digitální době. Vnímání obrazů a prožitek umění v soudobé společnosti, Praha 2000. Klaus Richter. From Impressionism to the Internet, Munich 2001.

14 Susana Smith Bautista, Museums in the Digital Age: Changing Meanings of Place, Community, and Culture, AltaMira Press, USA, 2013.

15 Například Caroline Wilson-Barnao, Digital Access and Museums as Platforms, School of Communication and Art, The University of Queensland, Brisbane Queensland, 2022.

Jak uvádí Freitagová, doprovodné programy v Kunsthalle vychází z idey, že umění je zásadní pro společenskou změnu.

Od doby svého otevření tak Kunsthalle přidává stále nové prvky napříč celým edukačním programem. Uměleckou produkci, jako prostředek pro uchopení okolního dění, se opakovaně snaží představovat v jednotlivých konkrétních nabídkových okruzích pro veřejnost, které mají za cíl být inovativní a podporovat mezioborový a mezigenerační dialog. Workshopy proto nezřídka nemají věková omezení, ale jsou spíše koncipovány jako zadání, ke kterým může účastník přistoupit zcela individuálně, bez ohledu na to, zda je mu deset let, třicet nebo třeba sedmdesát. Příkladem může být Workshop: na beton se sochařem Radkem Mužíkem, během kterého si mohli účastníci bez jakéhokoliv věkového limitu vyzkoušet práci s betonem a vytvořit vlastní objekt, přičemž se jim zároveň dostalo výkladu o vztahu materiálu k architektuře.¹⁶ Motiv vzájemného prolínání napříč zdánlivě ohraničenými jevy, jako je oborové zaměření, místní příslušnost nebo již zmíněná věková hranice se opakuje na různých úrovních edukační nabídky. Konkrétním příkladem může být i letní škola pro pedagogické pracovníky, jejíž již druhý ročník proběhl loni v srpnu. Doba konání byla opakovaně směřována na poslední, přípravný týden prázdnin, čímž byl dán větší předpoklad, že nebude termín kolidovat s jinými letními plány učitelů, ale také že nové poznatky z letní školy již mohou být implikovány přímo do chystané výuky.

Dopolední třídní program Letní školy pro učitele a učitelky se poprvé konal v roce 2022, kdy se jeho zaměření tematicky odvíjelo od původní funkce budovy bývalé trafostanice a s tím související expozice *Kinetismus: 100 let elektřiny v umění*, která byla i zahajovací výstavou celé Kunsthalle Praha¹⁷. Se scénickými experimenty a možnostmi světla nejen v rámci umělecké produkce se mohli seznámit pedagogové všech ročníků, respektive stupňů vzdělávání i profílace. Ačkoliv by se tak dalo předpokládat, že zájem o tento druh galerijní letní školy bude především mezi vyučujícími výtvarné výchovy a spřízněných předmětů, mezi účastníky byli rovněž učitelé českého jazyka nebo fyziky, upřesňuje Freitagová. Právě umělecká díla spojená s tématem elektřiny, na které byla zaměřena zahajovací výstava Kunsthalle Praha, tedy bývalé trafostanice, nabízela automaticky přesah do dalších oborů. Obdobně pak umělecké artefakty pracující s jazykem, díla s tematikou lidských práv, nebo historickými náměty mají potenciál poskytnout materiál i pedagogům dalších předmětů, díky čemuž se žákům a studentům dostává příležitosti najít si cestu k umění i skrze jiné oblasti zájmu. Tato myšlenka opět ilustruje celkovou vizi Kunsthalle Praha, která se snaží přiblížit umění co nejširší vrstvě společnosti tak, aby na ně nahlížela jako na přirozenou součást života.

Co se pak týče financování takovýchto programů privátních galerií, je letní škola rovněž dobrým příkladem. Cena prvního ročníku byla stanovena na 1 500 Kč a zahrnovala kromě přednášek, workshopů a vstupů do výstav i občerstvení a závěrečný oběd. Z části byla zároveň dotovaná nadací BPD

16 Workshop: na beton se sochařem Radkem Mužíkem, viz <https://www.kunsthallepraha.org/udalosti/workshop-na-beton-se-socharem-radkem-muzikem>, vyhledáno 28. 9. 2023.

17 Ibidem, <https://www.kunsthallepraha.org/udalosti/kinetismus-100-let-elektriny-v-umeni>, vyhledáno 25. 9. 2023.

partners,¹⁸ jejímž spoluzakladatelem je i zřizovatel Kunsthalle Petr Pudil¹⁹. Cena loňského ročníku Letní školy pro učitele byla navýšena na částku 2 500,-²⁰ přičemž se i tak, dle stránek Kunsthalle, jednalo o cenu sníženou, opět díky dotaci nadace BPD partners. Loni byla ale nabídnuta i možnost žádat o tři stipendijní místa u kterých byla cena snížena na pět set.²¹

V současnosti oddělení vzdělávacích programů Kunsthalle Praha zahajuje nový projekt, který je opět napojen na studenty, školní skupiny a pedagogy. Přesto jde o nezvyklý počin v rámci galerijních programů, o kterém zatím mluví Martina Freitagová jako o „experimentu“. Jeho podstatou jsou moderované debaty nad konkrétními tématy z oblasti umění, které mají účastníkům napomáhat nejen blíže porozumět současné umělecké produkci, ale také posílit debatní schopnosti. Příprava na diskusní setkání v prostorách galerie probíhá ve spolupráci s Asociací debatních klubů, jejímž motem je „*Učíme nejen mluvit, ale i přemýšlet*“²². Skrze spojení s debatní ligou, spadající pod Asociaci, má tato nová nabídka v rámci edukačních programů pomoci ukázat jiný způsob učení, kterým může být právě i příprava debaty, její vedení a přemýšlení nad argumenty jak vlastními, tak protistrany. Lektoři účastníkům například představí, jak správně argumenty vystavět a podpořit, tak kritické přemýšlení nad současným uměním a přeneseně i pak dále v běžném životě. Jak uvádí Freitagová, taková dovednost může být v budoucnu opakovaně nápomocná například při maturitě, přijímacích pohovorech na vysokou školu, ale i při celé řadě dalších každodenních situací. První z debat, které se mělo účastnit přibližně na dvacet diskutujících, proběhla v prostorách Kunsthalle v říjnu loňského roku. V plánu je přizvat i vysokoškolského pedagoga některé z vysokých uměleckých škol k poskytnutí zpětné vazby.

Ke Kunsthalle Praha je možné uvést závěrem poznámku, že ačkoliv se svým jménem do určité míry odkazuje k tradici výstavních hal především střední a západní Evropy, nejde v tomto případě o označení konkrétního galerijního, či muzejního typu. Naopak, oproti tradičně pojímaným „kunsthallám“ vychází z integrované (soukromé) sbírky.

Proto stejně tak jako doprovodný program privátní galerie může mít společné prvky s veřejnými výstavními institucemi, ze své podstaty prezentuje určitý záměr jednotlivce, či několika jednotlivců. Galerie, muzea a kulturní centra privátních kolektorů jsou místa, která ukazují hodnoty svých zakladatelů a to i skrze doprovodné programy. Můžeme tak vnímat, že v případě Kunsthalle Praha je jako zásadní viděna možnost mezioborové a mezigenerační diskuse a schopnost konstruktivní debaty, což je motiv, který se v jejím programu opakuje.

18 BPD partners, oficiální stránky, <https://www.bpdpartners.cz/zakladatele>, vyhledáno 25. 9. 2023.

19 Kunsthalle Praha, oficiální stránky instituce, <https://www.kunsthallepraha.org/udalosti/letni-skola-pro-ucitelky-a-ucitele>, vyhledáno 25. 9. 2023.

20 Ibidem, <https://www.kunsthallepraha.org/udalosti/letni-skola-pro-ucitelky-a-ucitele-1086>, vyhledáno 25. 9. 2023.

21 Idem

22 Asociace debatních klubů, oficiální stránky, <https://debatovani.cz/>, vyhledáno 27. 9. 2023.

Další příklady výrazných institucí soukromých sběratelů v České republice a jejich doprovodných programů

Ačkoliv Kunsthalles Praha jednoznačně vyniká koncepčností a šíří nabídky edukačních programů, existuje několik dalších institucí založených soukromými sběrateli, které stojí za pozornost nejen pro svůj výstavní program, ale i pro vzdělávací aktivity.

Ve výčtu by tak neměla chybět brněnská Fait Gallery, nyní nejstarší kontinuálně fungující porevoluční galerie založená soukromým sběratelem na tuzemské scéně. Projekt, který vznikl roku 2011 z popudu Igora Faita, podnikatele, investora a brněnského patriota, je také od počátku spojen s uměleckou ředitelkou Denisou Kujelovou. Za dobu svého působení sice Fait Gallery změnila adresu, šlo však pouze o přesun do rozsáhlejších výstavních prostor. Tento krok následně umožnil rozšířit nabídku právě i o edukační programy, které v počátku nebyly pravidelnou součástí náplně galerie. Nyní je ve Fait Gallery zajišťuje těleso LES, jehož pojmenování je odvozeno z anglického Laboratory for Education and Synergy²³, které odkazuje k přístupu, jehož principem je vzájemné působení a obohacování. Popis na stránkách uvádí, že „... je tvůrčím prostorem pro všechny generace a místem určeným ke vzájemnému obohacování a vzdělávání se na půdě galerie.“²⁴ Přičemž jeho cílem je „... prožití a pochopení současného umění v jeho různorodých formách.“²⁵ Workshopy a kroužky jsou primárně zaměřeny na návštěvníky ve věku od 2 do 11 let a vychází z požadavků RVP (rámcový vzdělávací program) pro dané věkové skupiny, což je vždy uvedeno v popisu daného programu společně s tím, jaké rozvíjí dovednosti. Například „Myslet obraz“ pro žáky druhého stupně ZŠ, během nějž se naučí vytvořit obraz slovním popisem a jenž navazuje na konceptuální umění „...posiluje rozvíjení smyslové citlivosti a uplatňování subjektivity. Dotýká se také vzdělávacích oblastí *Člověk a jeho svět* a *Umění a kultura*.“²⁶

Dále jsou v nabídce edukační programy pro školy a komentované prohlídky, jóga v prostorách galerie²⁷ a projekty vznikající ve spolupráci s jinými kreativními subjekty.²⁸

Za pozornost pak jednoznačně stojí i humpolecká 8smička – zóna pro umění filantropa a podnikatele Zdeňka Rýznera. Opět jde o projekt, jehož zakladatel je silně spjat s místní komunitou. Rovněž účel budovy, ve které

23 Fait Gallery, oficiální stránky galerie, <https://www.faitgallery.com/program/events/les-lektorske-centrum-pro-deti.html>, vyhledáno 25. 9. 2023.

24 Ibidem

25 Idem

26 Fait Gallery, popis programu: <https://www.faitgallery.com/aktuality.html?page=54>, vyhledáno 1.2.2024.

27 Právě jóga se stala jedním z nejpobulárnějších způsobů provozování fyzických aktivit spojujících mentální uvědomění a duševní relax ve výstavních prostorách. Více o možných způsobech podpory role muzea jako místa určenému ke kvalitní prožívání na různých úrovních například zde: Rose a Daniel Cull, *Museums and Well-Being. Toolkit for Practice*, Routledge USA, 2022.

28 Například upcyklingový workshop a Brno šije. Ibidem, vyhledáno 25. 9. 2023.

dnes 8smička sídlí, byl původně industriální. V tomto případě šlo o textilní továrnu, přičemž konkrétní dům byl označován jako závod o8. Kulturní program je v tomto případě zásadním prvkem celého počínu, jenž byl po rozsáhlé rekonstrukci otevřen v dubnu roku 2018. Probíhají zde netypické komentované prohlídky, jako je Piknik ve výstavě, kdy jak název napovídá, návštěvník může usednout na deku s občerstvením přímo v expozici a u toho poslouchat výklad přizvaných umělců.²⁹ Mimo samotný areál vznikají pod záštitou instituce umělecké intervence do veřejného prostoru, kupříkladu socha od uměleckého dua Böhm a Franta u nedaleké vodní nádrže Dvorák, ale i komentované prohlídky města Humpolec. Z nabídky 8smičky je tak znatelné, že vychází z přímé, osobní zkušenosti jedince s galerijním prostředím a jeho dalším očekáváním. Je zde brána v potaz hodnota volného času a kvalita jeho trávení. Lze vidět, že zde není nutnost podřizovat se obecné představě o tom, jak by měla galerijní pedagogika vypadat. Nabídka programu se odvíjí od snahy rozeznat potřebu či ochotu, která primárně vede jednotlivce v dané lokalitě k návštěvě instituce, a zjistit, co taková zkušenost musí splňovat, aby bylo naplněno co nejvíce kritérií, která jsou předpokladem k jejímu opakování. Často je tak součástí i občerstvení, sociální kapitál v podobě setkání s dalšími obdobně zaměřenými jedinci či známou osobností, nebo exkluzivita jedinečných prostor a přístupu do nich třeba i mimo běžnou otevírací dobu.

Další z projektů, který opět vzešel z podnětu místního patriota, je olomoucký Telegraph založený Robertem Runtákem. Rovněž jde o prostory bývalé továrny, které byly zrekonstruovány tak, aby mohly poskytovat širokou nabídku kulturního a společenského vyžití. Krom galerie a kavárny nabízí coworkingový prostor, členství v tlgrph_clubu nebo program zahrnující i promítací sál, který hostí mimo jiné třeba TTalk, tedy sérii, která „... zve ve spolupráci s Okresní hospodářskou komorou do Telegraphu zajímavé osobnosti ze světa byznysu, kultury a veřejného života.“³⁰ V nabídce jsou i komentované prohlídky a setkání s autory.

Jak bylo v textu opakovaně vyzdvíženo, edukační programy soukromých galerií vycházejí z hodnot jejich zakladatelů, tedy privátních kolektorů a jak bylo rovněž přestaveno, nezřídka také místních patriotů. Jak v případě Telegraphu, tak výše zmiňované 8smičky je jednoznačně zřetelná snaha zakladatelů o kulturní rozvoj daného města a lokality, v případě EPO1 pak celého regionu. Oproti příspěvkovým organizacím podléhají ze své podstaty jiným rozhodovacím mechanismům vycházejícím z osobnosti jejich zřizovatele, či zřizovatelů, ke kterým směřuje schvalovací proces. Cílem předkládaného textu nebylo poskytnout úplný výčet kulturních subjektů založených soukromými sběrateli v České republice, ale přiblížit edukační program těch z nich, které v této oblasti něčím vynikají. Ať rozsahem, vizemi, nebo vlivem na lokální prostředí.

29 Zóna pro umění 8smička, oficiální stránky, <https://8smicka.com/piknik-ve-vystave/>, vyhledáno 25. 9. 2023.

30 Telegraph, oficiální stránky <https://telegraph.cz/ttalk-miroslav-macek>, vyhledáno 25. 9. 2023.

Závěr

Vzhledem k narůstajícímu počtu kulturních subjektů založených soukromými sběrateli a rozmanitosti nabídky jejich edukačních programů lze jednoznačně říci, že galerijní pedagogika a výtvarná výchova jsou oblasti, do kterých výrazně zasahují. Již se nejedná o ojedinělé galerie, které by vznikaly primárně za účelem prezentace vlastní kolekce, ale o velkoryse pojaté projekty s cílem skrze umění komplexně komunikovat s veřejností. Je tedy třeba je takto vnímat nejen na kulturní scéně, ale i v rámci celospolečenských témat. Nelze je tak jednoznačně vynechat nejen z diskusí týkajících se výstavnictví, muzeologie, sbírkotvorné činnosti, paměťových institucí, ale ani vzdělávání společnosti v oblasti umění. Zásadně formují i další odvětví, jako je propojení české kulturní scény se zahraniční, nebo regionální kulturní rozvoj.

Napomáhají rozšiřovat porozumění nejen současnému umění, ale i definovat důležitost kultury pro celou společnost. Jejich přístup přitom zůstává rozmanitý, vycházející z individuálních preferencí jednotlivců a jejich znalostí místních specifik. Zásadní je proto skutečnost, že o jejich podobě vždy nakonec rozhoduje v první řadě soukromý zřizovatel, který tak má možnost prosazovat, skrze umění, pro něj ve společnosti důležité hodnoty.

Obrazová příloha, s. 56

Literatura

- Bautista, S. S.: *Museums in the Digital Age: Changing Meanings of Place. Community, and Culture*, AltaMira Press. USA. 2013.
- Hooper-Greenhill, E.: *Museums and Education: Purpose, Pedagogy. Performance, part of Museum Meanings series*. Routledge UK. 2007.
- Johnová, R.: *Marketing kulturního dědictví a umění*. Praha 2008.
- Kesner, L.: *Muzeum umění v digitální době. Vnímání obrazů a prožitek umění v soudobé společnosti*. Praha 2000.
- Lindemann, A.: *Collecting Contemporary Art*. Köln 2010.
- Pachmanová, M. ed. *Mít a být. Sběratelství jako kumulace, recyklace a obsese*. Praha 2008.
- Richter, K.: *From Impressionism to the Internet*. Munich 2001.
- Velthuis, O.: *Talking Prices: symbolic meanings of prices on the market for contemporary art*. Amsterdam 2005.
- Wilson-Barnao, C.: *Digital Access and Museums as Platforms, School of Communication and Art*. The University of Queensland, Brisbane Queensland. 2022.
- Kolektiv autorů. *Ročenka Art +, trh s uměním v roce 2009 až 2022*. Praha.

Internetové zdroje

- Studie k průzkumu o chování a postojích aktérů českého trhu s uměním, 2022 a 2023, oficiální stránky [online]. Dostupné na: sberatele.artplus.cz
- Asociace debatních klubů, oficiální stránky, <https://debatovani.cz/>
- Centrum současného umění EPO1, oficiální stránky centra pro současné umění, <https://www.epo1.cz/>
- Fait Gallery, popis programu: <https://www.faitgallery.com/>
- Kunsthalle Praha, oficiální stránky instituce, <https://www.kunsthallepraha.org/>
- Galerie Pekelné sáně, oficiální stránky, <https://www.pekelnesane.cz/>
- Telegraph, oficiální stránky <https://telegraph.cz/>
- Zóna pro umění 8smička, oficiální stránky, <https://8smicka.com/>

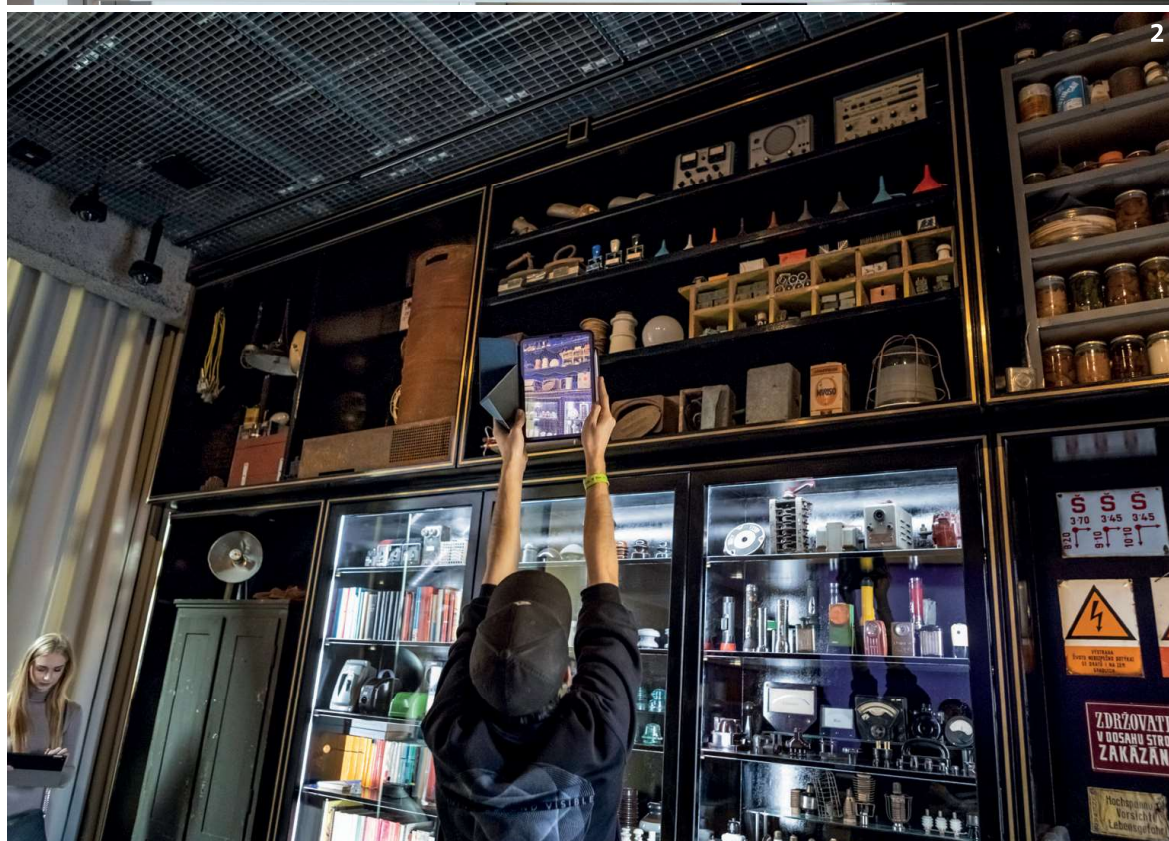
Bibliografická citace

- Banzetová Peško, M.: *Kulturní instituce soukromých sběratelů a vzdělávání. Galerijní pedagogika tuzemských muzeí a galerií zřizovaných privátními kolektory*, *Výtvarná výchova 1–2*, (64) 2024. ISSN 1210-3691. s. 6–16.

1

2

1 — Workshop: Na beton se sochařem Radkem Mužíkem, Kunsthalle Praha, foto Vojtěch Veškrna, zdroj: archiv Kunsthalle Praha

2 — Intermediální workshop v Kunsthalle Praha, foto Vojtěch Veškrna, zdroj: archiv Kunsthalle Praha